

De Noorse metalband *In Vain* laat in een van hun nummers Hannibal aan het woord:

Hier zweer ik dat ik met vuur en ijzer
Rome's toekomst breken zal. Een redder zullen ze niet vinden.
Vanaf Gadir hebben we heel Iberia in brand gestoken,
Carthago's roem met glans hersteld.
Leugenaars en verraders, Rome is verdoemd.
Trillend van angst, alleen al bij het horen van mijn naam:
Hannibal voor de poorten!

'Een redder zullen ze niet vinden'

- 2p 20 a Noteer de naam van de persoon die wel degelijk de redder van de Romeinen werd. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

'Trillend' t/m 'poorten'

Een gegeven uit deze zin uit het nummer van *In Vain* is in tegenspraak met een gegeven uit tekst 2.

- b Noteer in eigen woorden de twee gegevens die met elkaar in tegenspraak zijn.

Tekst 3

Regel 1 **mandata**

Uit het vervolg (t/m regel 7 **oppressit**) is op te maken wat volgens Hannibal de beweegreden voor deze **mandata** is.

- 2p 21 a Citeer uit het vervolg (t/m regel 7 **oppressit**) de twee Latijnse zelfstandige naamwoorden waarmee Hannibal deze beweegreden aanduidt.
- b Noteer in eigen woorden de historische omstandigheid die voor de Carthaagse senaat de aanleiding vormde om deze **mandata** te geven. Baseer je antwoord op de achtergronden bij de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Regel 2 **vetando** t/m **mitti**

- 1p 22 Citeer uit het tekstgedeelte **Postquam** t/m **invidia** (regel 1-4) het Latijnse woord dat concreet gemaakt wordt met **vetando** t/m **mitti** (regel 2).

Let op: de laatste vragen en opdracht van dit examen staan op de volgende pagina.

Regel 6-7 **qui t/m oppressit**

- 1p 23 De strekking van dit tekstgedeelte wordt het best weergegeven door:
- A Hanno doet alles om de ondergang van Carthago te voorkomen.
 - B Hanno is bereid zeer ver te gaan om zijn zin door te drijven.
 - C Hanno staat door niets anders zwaarder onder druk dan door de oorlogssituatie.
 - D Hanno vindt het niet erg als Hannibals paleis in Carthago verwoest wordt.

Regel 10-11 **quod roboris in exercitu erat**

- 1p 24 Citeer uit het voorafgaande (vanaf regel 8 **Iam**) het Latijnse tekstelement dat een tegenstelling vormt met **quod roboris in exercitu erat**.

Regel 11-13 **multis t/m interfectis**

Volgens veel commentatoren heeft deze gebeurtenis niet werkelijk plaatsgevonden.

- 1p 25 Met welk doel vertelt Livius dit verhaal dan toch volgens jou?

Regel 16 in t/m **exsecratum**

In het vervolg (t/m regel 21 **detractus**) wordt duidelijk wat Hannibal zichzelf verwijt: enerzijds verwijt hij zichzelf iets wat hij niet gedaan heeft en anderzijds iets wat hij in plaats daarvan wel gedaan heeft.

- 2p 26 Noteer in eigen woorden deze twee verschillende verwijtende opmerkingen van Hannibal.

Regel 21 **est detractus**

- 2p 27 Citeer uit het tekstgedeelte **Raro t/m excedentem** (regel 13-15) twee niet direct opeenvolgende Latijnse woorden die inhoudelijk vergelijkbaar zijn met **est detractus** (regel 21).

Tekst 4

Bestudeer de inleiding en de aantekeningen bij tekst 4.

- 38p Vertaal de regels 2 t/m 13 in het Nederlands (**Propter t/m invadunt**).

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.